17004

■ צוזאַמען מיט אַלע יידן פון דער גאַרער וועלט, ווינטשט אויך די רעדאַקציע „שפילקעס" צום בר־מצווה־יאָר פון מדינת ישראל, דעם נשיא המדינה, יצחק בן צבי, דעם ראש הממשלה דוד בן־גוריון, דער צבא הגנה לישראל, דעם גאַנצן ישראלדיקן ישוב אַ בליענדיקע און גליקלעכע צוקונפט אין אַ וועלט פון שלום. ■

פּאַריז, ו־טער מאַי 1961

שפּילקעס

נר. 1

סאַטירישער חודש זשורנאַל דערשיינט מיט אַ רעגלמעסיקער פאַרשפעטיקונג יעדן צווייטן ערשטן
רעדאַקטאָר א. א. ליבערמאַן

די רעדע וואָס אייכמאַנס פאַרטיידיקער וועט נישט האַלטן

„הויכער יידישער בית דין!

„איך האָב ביים טאַמע אַנהויב געפּרוווט „אייך — וואָס אַן אמת — איינרעדן, אַז מיין קליענט איז אַן אומשולדיק לעמעלע. „מען האָט מיר דערפאַר באַצאָלט, אַז איך „זאָל אַזוי זאָגן. אָבער אייך, יידן, איינצו־ „רעדן, אַז „אויפן הימל איז אַ יאַריד", איז „דאָך נישט מעגלעך, בין איך מסכים מיט „אייך, אַז אייכמאַן איז אַן אויסעגטישער „נאַצי־אויסוואורף„ אַ מערדער. וואָס האָט „זיך פאַרדינט זעקס מיליאָן מאָל דעם „טויט — טראָצדעם וואָס ער זאָגט אַז ער קען נישט זען קיין בלוט, דאָס מיינט ער זיין אייגן בלוט...

„אַלס אדוואָקאַט און אַלס דייטש דער־ „צו וועל איך אייך נישט בעטן קיין רח־ „מנות, איר ווייסט עס זיבער אויך וואָס „אונזער „גראָססער" פילאָזאָף ניטשע האָט „געזאָגט; „ווו געפינט זיך דיין גרעסטע „געפאַר? אינעם רחמנות" 1).

„אָבער איך האַלט, אַז יידישע הענט „דאַרפן זיך צו אַזאַ העסלעכן שרץ נישט „צורירן, נאָכדעם ווי איר וועט אים האָבן „פאַרמשפּט צום טויט זאָלט איר וואַרטן „ביז איר וועט באַפן אַ צווייטן אויסוואורף. „ווי מענגעלע באָרמאַן און אַנדערע זאָלן „זיי אים אויסהענגען, זיי קענען די מלאכה „בעסער פון אייך און זיי וועלן עס טאָן „מיט גרויס פאַרגעניגן"

„וואָס שייך מיין האָנאָראַר, האָבן מיר „אייכמאַנס פריינד אין דייטשלאַנד פאַר־ „שפּראָכן אַ גרויסע סומע, אויב איך וועל „באַווייזן צו ראַטעווען זיין קאָפּ, בעט איך „אייך אַז נאָכדעם ווי מען וועט אים האָבן „אָראָפּגעריסן דעם קאָפּ, זאָלט איר אים „איינפּאַקן אין אַ פּעקל און צושיקן צו מיר „קיין קעלן ווו איך וועל קענען נעמען אַ „גרעסטערע סומע פאַרן אָפּגעראַטעוועטן „קאָפּ דעם איבעריקן טייל פון פיגור „וואָלט גוט געווען ווען איר שיקט אים „צוריק צו פראַנדיזין קיין בוענאָס־איי־ „רעס נאָכדעם ווי ער האָט אַזוי מרעיש

„עולמות געווען אַז מען זאָל אים צוריק „געבן אייכמאַנען, וועט עס אים זיבער „פאַרשאַפן אַ גרויסע פרייד". „זאַ, איך דאַנקע שעין"!

א קול קורא צו אלע בונדישע קיבוצים אין ישראל

אין „אונזער שטימע" נומער 763 לייע־ נען מיר אַן אויסצוג פון „היימיש". וואָס דער שרייבער משה גראָסמאַן גיט אַרויס אין ישראל און אין וועלבער עס געפינט זיך אַ מאמר, אַז פנחס לבון האָט מיס־ ברויכט מיט דער דעמאָקראַטיע דערמיט, וואָס ער האָט פאַרוואַנדלט אַ פּערזענלעכע עוולה אין אַ פאָלקס־עוולה, דערביי ווערט דער פּרעמיער דוד בן־גוריון געלויבט און עס ווערט דאָרט געזאָגט, אַז...

„און מיר ווילן אפילו נישט וויסן „זיינע קליינע חסרונות ס'פאָלק און „די מדינה דאַרפן האָבן בן גוריונען"

קלאָר, אַז אַזאַ פּראָוואָקאַציע מצד משה גראָסמאַנס צייטונג, האָט נישט געקענט און נישט געטאָרט בלייבן אומבאַשטראָפט. דער פּאַריזער „בונד" האָט תיכף ומיד רעאַגירט דורך פאַרעפנטלעכן אַן אויפרוף צו אַלע בונדישע קיבוצים אין ישראל, אַז מען זאָל מהיום והלאה אויפהערן לייענען די צייטונג „היימיש"

אַ חוץ דעם האָט נאָך די ח'טע דינע ריבאַ פאָרגעשלאָגן צו פּראָקלאַמירן אַ תענית־דינה אויפן 20־טן מאַי צווישן 9 און 10 פאַרמיטאָג און עס זאָל בעת מעשה פאָרקומען אין תל אביב אַ מאַסן־ מאַניפעסטאַציע מיט פאָלגנדיקע טראַנס־ פּאַראַנטן;

„Artuskl au pouvoir !"

„מיר ווילן נישט אַזאַ דעמאָקראַטיע ווו יעדער האָט רעכט צו שרייבן וואָס ער וויל"!

„מיר ווילן אַ בונדישע רעגירונג אין ישראל"!

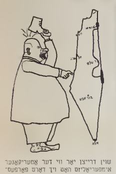

שוין דרייצן יאָר ווי דער אַמעריקאַנער אימפּעריאַליזם האָט ויך דאָרט פאַרפעס־ טיקט, מיט קנאַפּע צוויי מיליאָן וועלנער וואָס זוננען כלומרשט פאַרשטעלט אַלס יידן

■

כרושטשאָוו
אין די ראַמען פון גראַמען

13 ליעט,
ניעט,
ווער וועט עס גלויבן ווער,
אַז שיקן נאָסערן געווער
אַפּקויפן אַ ישראל בער
און אַנשטאָט אהין איז גאַר
אַהער,
יע באַהו מיט ושידעם איז
שווער

(ס'איז נישט פון סאַפּירניקאָוו).

■

ווונטשן צום יום העצמאות

די פאַרייניקטע בעקער־קאָרפּאָ ראַציע פון פלעצל ווינטשט דער יידישער מדינה צום יום העצמאות פון בר מצווה־יאָר אַז די יידן אין ישראל זאָלן האָבן ברויט צו דער זאַט און נישט דאַרפן מאַכן קיין המוציא לחם מחוץ לארץ

1) Le gai savoir de Nietzsche (p. 135

עטלעכע וואַרעמע ווערטער וועגן אַ „מיניאַטור-ביבליאָטעק״

אויף צימבל

באמת אַ גוטער אויפטו מצד משה וואַלדמאַן אַרויסצוגעבן אַלע צוויי חדשים א בראַשורקע — און ווער שמועסט נאָך, אין נאָמען פון אַלוועלטלעכן יידישן קולטור־קאָנגרעס. איז עס אוודאי מה טוב.

עס איז אויך נישט מער ווי רעכט, וואָס ער האָט באַלד אָנגעהויבן מיט א. ווייצס נאָוועלקעס — און נישט עפּעס סתם מיט א ליטעראַרישן ליליפּוט — ווייל די עדשטע, אַזוי צו זאָגן, „וויזיט־קאַרטע״ דאַרף טראָגן אַ נאָמען פון אַן אַנטשפּרעכנדיקער „פירמע״.

אוודאי זענען תמיד פאַראַן אַזעלכע וואָס באַציִען זיך קריטיש צו אַזאַ מין אַרבעט, אַזוי ווי, למשל, די, וואָס האַלטן, אַז ער האָט נישט באַדאַרפט באַלד אָנהויבן מיט אַזאַ ריז, נאָר אַז עס וואָלט זיך בעסער נעפאַסט, ווען ער הויבט אָן ביי זיך אַליין אַזוי אַרום וואָלט דער טאַלאַנט פון מחבר קאָנקאַרדירט מיטן נאָמען פון דער ביבליאָטעק. נו, גיי, הער זיך צו וואָס מענטשן רעדן אַלץ.

זאָלן מענטשן זאָגן וואָס זיי ווילן. אָבער ווען מען לייענט איבער די נאָוועלע וועגן די ארבעה בנים אין „תפיסה־קאַלענדאַר״ פאַרלידט זיך סיי ווי באַלד יעדע נייגינג פאַר בייזוויליקער קריטיק. ווערנדיק פאַרבאַפט פון אַ גייסטיקן נחת רוח, וואָס האַלט אייך פעסט און לאָזט אייך נישט אָפּ ביזן סוף. אַזוי, למשל, קריצט זיך בייַם לייענער איין אין זכרון אַזאַ מין אַפּאָץ, וואָס, עס וועט אפשר נישט זיין איבערגעטריבן צו זאָגן, אַז מיר געפינען אים נישט ביי דאָסטאָיעווסקין, נישט ביי גאָגאָלן — פון מאַקסים גאָרקי איז שוין בכלל אָפּגערעדט — ווי דער „ראַזגאָוואָר״ אין דער תפיסה־צעלע ווו עס זיצן 4 (פיר) מאַן:

„פויק מיטן קאָפּ, וועט דיר זיין לייכטער, קאַ־קאַ־קאַ ! וועק נישט די שכנים פון שלאָף ! לאָז זיי רוען ! עס איז דאָך אַ ביליק אַפּרו־הויז ס׳קאָסט נישט קיין דירה־געלט, נישט קיין עסן ! ווען מען גיט נאָך צו אַ שיינע נקבה קאַ־קאַ־קאַ ! (זע זייט — 30)

געוויס זענען פאַראַן באַמערקונגען וואָס האָבן יאָ אַ שטיקל באַרעכטיקונג, אַזוי למשל קלאָגט זיך אַ לייענער הלמאי דער מחבר אינפאָרמירט אונז אין זיין ערשטער נאָוועלע, אַז ער האָט געטראָגן א העלן אַנצוג מיט געלע שיך און שוואַרצע זאָקן, אין דער צייט ווען אין די איבעריקע 5 דערציילונגען ווייסן מיר שוין לחלוטין נישט צי דער מחבר האָט בכלל עפּעס געהאַט איפן לייב. דאָ מוזן מיר צוגעבן, אַז דער לייענער איז נישט אומגערעכט. ווייל ממה נפשך דאַרף דער לייענער וויסן וועגן דער טעקע און וועגן די בגדי מלבות וואָס דער שרייבער טראָגט אין מאַי 1960 לעכצט ער פונקט אַזוי צו וויסן וואָסערע קאַפּאָטע ער איז געגאַנגען אָנגעטאָן אין סעפּטעמבער 1960.

אָבער דאָס איז נישט מער ווי אַן אומבאַדייטנדיקער בלויז וועגן וואָס עס לוינט ניט צו רעדן פונקט ווי סוואָלט געווען לעכערלעך צו דערמאָנען די טענה פון אונזער פריינט ר׳ לייזער אַז ווען מען גייט שפּאַצירן אין א תפיסה, האַלט מען קיינמאָל נישט די הענט געשלאָסן אויפן הינטן נאָר פאַרלייגט אויף הינטן. צי דאָסגלייכן. מכּוח דעם זאַץ, ווו דער מחבר דערציילט (זייט 31), אַז ער דערטע פליִצעס״. דאָס איז נישט מער ווי אַ קענט די יידן לויט זייערע „אויסגעקרומבאַוויז. דאָס דער מחבר קוקט בלויז אויבערפלעכלעך, היות עס זייגען דאָך זיכער פאַראַן נאָך אַנדערע סימנים (מער ויבערע) וויאַזוי צו דערקענען אַ ייד.

א סברה, אַז יעדנס געשמאַק קאָן אפילו אַזא שרייבער ווי ווייץ אויך נישט צופרידנשטעלן. אָבער וואָס שייך דעם אַרויסגעבער וואַלדמאַן, צו איט קען מען יאָ האָבן א שטיקל טענה. דער חשבון פון אַרויסגעבן 6 בראָשורן א יאָר, שטימט נישט מיטן אָנהויב ווייל אין אַזאַ פאַל, ווען דער שרייבער־פאַריין האָט 72 מיטגלידער, וועלן דאָך זיבעד זיין אַזעלכע וואָס וועלן מוזן וואַרטן 10 און 12 יאָר. ביז זיי וועלן קומען אין דער ריי. האָט וואַלדמאַן נישט באַדאַרפן אָנהויבן ביי איינעם „פון ייִנגערן דור שרייבער״ (ווי ער זאָגט עס אין זיין הקדמה). נאָך אַן. הייבן קודם ביי די עלטערע. וואָס פאַר זיי איז 12 יאָר אפשר אביסל צו לאַנג צו וואַרטן...

איצט אַ צווייטע פראַגע: אויב מען קריגט שוין יאָ געלט לרוב. וואָס מען קען זיך דערלויבן אויף פאַרשידענע פאַנטאַזיעס פאַרוואָס זאָל וואַלדמאַן נישט צודיק אָנהייבן אַרויסגעבן דעם קינדער־זשורנאַל; „פאַר אונזערע קינדער״? אַפילו, לאָמיר זאָגן, היות יאָרן שטייען נישט און די צייטונג וואָלט אפשר איצט שוין באַדאַרפן הייסן. „פאַר אונזערע איייניקלעך״, איז דאָך נאָך אַלץ נענוג וויכטיק — אויב נישט נאָך וויכטיקער ווי אַזאַ מיניאַטור־ביבליאָטעק — און פאַרוואָס נישט טאָקע אַרויסגעבן ביידע, סיי דעם קינדער־זשורנאַל, סיי די מיניאַטור ביכלעך? ווי זאָגט ער דאָרט אונזער קלוגער קוהלת: טוב אשר תאחז בזה. וגם מזה אל תנח את ידך.

נו, מילא, אָבער נאָך די אַלע פריינטלעכע באַמערקונגען איז עס קאָ־מעט א גוטע אַרבעט — און ווי מען זאָגט: דער אָנהויב איז געווען א גוטער. הלוואי דער סוף זאָל אויך גוט זיין. נ. ס.

פאַרוואָס?

— פאַרוואָס האָט „דאָמען־יידיש״ אויפגעהערט דערשיינען? איז עס נישט אַמאָל א ווונק פון דער פורצעוואַ?

— געטראָפן: בדי „דאָמען־קעוויטש״ זאָל נישט האָבן וואָס אַראָפּצורייסן.

פ אַ ר וו אָ ס ?

— אפשר ווייסט דו פאַרוואָס „שפּילקעס״ דערשיינען אין אַזאַ קליינעם פאָרמאַט?,

— בדי נישט אַרונטער צו פאַלן אונטערן שטראָף־קאָדעקס פון

Signe exterieure de richesse.

אַ פאַריזער יידישער מאַרשאַן זאָגט:

עס זענען פאַראַן דרייערליי יאַרידן:

1) א גוטער יאַריד, אַז איך פאַרדין און יענער דערלייגט;

2) אַ מיטלמעסיקער יאַריד, ווען מיר ביידע פאַרדינען;

3) אַ שלעכטער יאַריד, ווען יענער פאַרדינט מער פון מיר.

צווישן „פלעצל״-יידן

— וואָסער שטראָף, מיינט איר, וועט קריגן דער איבה־מאַן?

— עס, וואָסער שטראָף ער זאָל נישט קריגן, וועט עס אַלץ קיין נחמו נחמו עמי נישט ווערן

א האַרציקן מזל טוב מיין ליבן חבר און פריינד

ד״ר מאַרק דוואָרזשעצקי

און פרוי

(תל אביב)

צו דער בר־מצוה פון זייער זון

דוב צבי

אויף וועמענס בדית (אין פּאַריז) איך בין ערשט „נעבעכן״ נעווען.

א א ליבערמאַן

די בעסטע ברכות מיין ליבן קאָלעגע

א. שיינפעלד (ניו־יאָרק)

און פרוי

צו דער בר־מצוה פון זייער זון

דוד צבי

א א ליבערמאַן

האַנרי געראַ

און ראַסיסאַ לאַנדנער

פאַרבלייבן אויף תמיד אין פּאַריז

און איר וועט קענען הערן זייערע וווּנדערבאַרע יידישע פאָלקסלידלעך (אַקטואַליזירט) ביי זיך אין שטוב, ווען איר וועט אייך קויפן זייער נייעסטע פּליטע ביי

O, S. I., Rue des Rosiers.

„מיר דאַרפן אייך נישט...“

אין „אונזער שטימע“ פון 15 אַפּריל ד. י. האָט אונזער חשובער קאָלעגע באַר־ווין פרענקל פאַרעפנטלעכט אַן אַרטיקל אונטערן זייער נעלונגענעם קעפּל: „מיר דאַרפן אייך נישט“ דער מחבר קלאָגט זיך. הלמאי עס האָט זיך גישט געפונען אין אַזאַ גרויסער וועלט־ און קולטור־שטאָט ווי פּאַריז קיין 100 יידן. וואָס זאָלן קומען זען די 100 אויסגעשטעלטע בילדער פון 60 יידישע מאָלער. עס זענען געקומען בלויז 50 יידן, וואָס עס מאַכט אויס א האַלבער ייד אויף אַ בילד. באַרווין־פרענקעל מאַכט דעריבער דעם לאַנישן אויס־פיר. אַז. . „מיר דאַרפן אייך גישט, יידישע מאָלער“...

באַמערקונג פון רעדאַקציע :

מיר זענען זייער באַגייסטערט מיט דעם קעפּל. וואָס מיר וועלן מהיום והלאה מאַכן פאַר אַ שטענדיקע רובריק אין אונזער צייטונג. אונטער דער ראָזיקער רובריק וועלן מיר מזכיר זיין געוויסע אינסטיטוציעס און געוויסע כלל־טוער וואָס וועלן דאָרט גע־פינען זייער פּאַסיקן אָרט. דאָס זעלבע אויך וועגן געוויסע שרייבער און געוויסע ביכער צו וועלכע אונזער פריינד יעקב גלאַטשטיין איז אַזוי מילד.

ראַקענן, וואָס שייך באַרווין־פרענקעל, האַלטן מיר. אַז ער איז אַביסל מגזם. ווייל אָט האָבן מיר ערשט נישט לאַנג געלייענט אַן אַלאַרם־אַרטיקל פון אונזער צוקונפ־טיקן מיטאַרבעטער יחזקאל קאָרנהענד־לער אַז אויפן קבר פון מאָלער סוטין איז

רעדאַקציע „שפּילקעס“ לאַדט איין אויף אַ גלעזל ציקאָריע

צווישן דער גרויסער צאָל אויפגאַבן וואָס די רעדאַקציע „שפּילקעס“ האָט זיך געשטעלט, איז אויך פאַראַן דאָס איינ־פירן א טראַדיציע אין יעדן זומער איינ־צולאַדן אַן אַנדערן גאַסט אויף אַ גלעזל ציקאָריע. פאַרשטייט זיך, אַז גאָר אַזעל־כע וואָס האָבן זיך מיט עפּעס אויסגע־צייכנט.

איצט היינטיקן זומער לאַדן מיר איין אונזער פריינט וואַרשאַווסקי, רעדאַק־טאָר פון די „ציוניסטישע בלעטער“, פאַר האָבן פאַרעפנטלעכט אין ערב פּסח.נר־מער א פאָטאָגראַפיע פון א ייגגל וואָס גריזשעט א מצה און צוגעגעבן פאָלגנ־דע קלוגע אונטערשריפט „א מחיה ווי געשמאַק עס איז די פּסחדיקע מצה“..

איבעריק צו זאָגן אַז צו אַזאַ גייסט־רייכע אונטערשריפט אונטער דער קליי־שע וואָלט זיך געפּאַסט צוצוגעבן כאָטש נאָך דאָס וואָרט „מיאָס־מיאָס“ וואָלט עס געהאָט נאָכמער חן אָבער עס איז אַזוי אויך גישקשה.

ה. ז.

פאַראַן אַ צלם ! דערפון איז געדרונגען, אַז עס איז פאָרט פאַראַן אַן אויג, וואָס וואַכט איבערן כבוד פון יידישן מאָלער, אַז ער זאָל חלילה גישט פאַרשוועכט ווערן. אמת. אַז דאָס וואַכן הויבט זיך אָן מיטן טאָג, ווען דער מאָלער האָט שוין צוגע־מאַכט ביידע אויגן — אָבער דאָס איז שוין גישט וויכטיק. דער עיקר איז וואָס דער מאָ־לער בלייבט גישט הפקר נאָכן טויט — אָבער זאָרגן פאַרן מאָלער נאָכן טויט און זאָרגן אויך פאַר איס בייס לעבן. איז שוין אביסל צופיל פאַרלאַנגט ! אַביסעלע באַ־שיידנקייט חברים ! אַלאַן !

ג. ד.

פּאָליטישע שמועסן אין אַ יידישן רעסטאָראַן

גאַסט ביי ציבעלעס מיט אייער :

— דע גאָל איז אַ בריה, אויב ער האָט באַוויזן צו ליקווידירן דעם אויפשטאַנד

גאַסט ביי אַ גולאַש :

— גישט געפערלעך... עס האָט איס צו־געשפּילט דאָס זעלבע מזל, וואָס פידל קאַסטראָ...

גאַסט ביי אַ קאַרפּן־קאָפּ : — וואָס הייסט ?

גאַסט ביי פלוימען־צימעס : — נישט שווער צו פאַרשטיין : ווען ביי פידלען עס האָט גישט געפידלט. האָט ער געוווּנען אַ דאַנק דעם, וואָס אַמעריקאַנער מיליטער־עקספּערטן האָבן „געהאָלפן“ די אויפ־שטענדלער... און שאַל אין אַלזשיריע האָט אויך פאַרשפּילט. ווייל אַמעריקאַנער האָבן איס צוגעהאָלפן .

אין די צייטן פון אויפשטאַנד

דע גאָל טעלעפאָגירט צום פּרעמיער דעברע :

וואָס הערט זיך אין אַלזשירע ?
כ'האָב נישט די מיגדעסטע אַגונג
דע גאָל לייגט אַוועק דאָס טרייבל מיט א זיפץ : „ער לייענט אפילו קיין צייטונ־גען אויך נישט“.

■

א זאָגעכץ

נאָך גישט מיט אַזאַ „שאָל“
קען מען דערשטיקן פראַנקרייך.

אין געריכטזאַל

[illegible] : איר האָט איינער אַליין באַ־וויזן ארויסצוגנבענען אַזאַ שווערע קאַסע ? איד האָט זיכער געמוזט האָבן דערצו א שותּף ?

[illegible] : איינער אַליין ווייל ביי אונזער פאַר איז שווער צו קריגן אַן ערלעכן שותּף

אונזערע מעדיצינישע עצות

ווי יעדע צייטונג וואָס רעספּעקטירט זיך, וועלן אויך „שפּילקעס“ איינפירן א מעדיצינישע רובריק. מיר האָבן לכתחילה באַשלאָסן איינצופירן די רובריק אונטערן קעפּל : „מיר וועלן דיך געזונט מאַכן“. צי נאָר אַזאַ מין אָריגינעל קעפּל, ווי : „צאָ טשיען באָלי“ ? מיר האָבן שוין גע־האַט אַנגאַזשירט דעם באַקאַנטן ד"ר עמאַ־נואל טאָפּ פון ניו־יאָרק. אַז ער זאָל אַליין פרעגן און אַליין ענטפערן, געוויינלעך ווי עס פירט זיך. אָבער אין דער לעצטער מינוט האָט די רעדאַקציע קאָלעגיע אָנ־גענומען איינשטימיק אַן אַנדערן באַשלוס, היות ווי אונזערע מיטאַרבעטער זענען אַלע ווייט נישט יונגע מענטשן, היות יעדער איינער פון אונזערע מיטאַר־בעטער האָט לכל הפּחות דריי־פיר קרענק, זענען מיר אַליין אימשטאַנד צו געבן די בעסטע מעדיצינישע עצות. וואָס מיר וועלן דרוקן אונטערן קעפּל : „פרעג נית ביים רופא נאָר ביים חולה“. אגב גיבן מיר אייך שוין אין ערשטן נומער אַן ערשטע שאלה מיט אַן ערשטע תשובה :

פראגע נעוואַלט, יידן ! כ'האָב א הויכן בלוט־דרוק, וואָס טוט מען ?

ענטפער בלוט־דרוק איז נישט קיין קראַנקהייט, גאָר אַ סימפּטאָם; ווען איר וועט אייך פילן האָפּנונגסלאָז שלעכט קאָפּט אייך אַרויף אין רעדאַקציע, וועלן מיר אייך געבן אַן אַדרעס צו א גוטן פּראָפעסאָר פון סימפּטאָמען.

מיט אַכטונג און רפואה־שלימה
וווּנטשן רעדאַקציע „שפּילקעס“
אַסקלעפּיאָס

הערט וואָס „זיי“ זאָגן

גאָט האָט באַשאַפן די וועלט מיט גאָר־גישט.

דערפאַר האָלט זיך דער נאָרגישט פאַר א גאַנצע „שישקע“.

פּאָל וואַלערי

וואָס איז א מענטש ?

עפּעס האָט ער וואָס ער וויל נישט
עפּעס וויל ער וואָס ער האָט נישט

א ל [illegible]

ווען מ'זאָל באַווייזן אַלע די וואָס פאַלן וואָלט מען באַדאַרפט פאַרגיסן צו־פיל טרערן

[illegible]

ניושט מיט ווינען נאָר מיט לאכן...
...וועלן מיר די וועלט איבערמאכן

„ווען איך וואלט געווען ראטשילד"

איינדרוק פון א חתונה וואָס ראָטשילדס טאָכטער האָט ערשט נישט לאַנג געפראַוועט אין דער קירכע פון דער „הייליקער מאַגדאַלענע"

אַז אַ פאַריזער ראָטשילד מאַכט חתונה אַ טאָכטער, איז קלאָר אַז אזא ייד ווי איך זאָל זיך פילן ווי אַ מחותן פון כלה׳ס צד — סיי פון קבצנישן שטאַנדפונקט, סיי פון יידיש־נאַציאָנאַלן — און אַחוץ מזה פירן מיר דאָך צווישן זיך אַ קאָרעספאָנדענץ. שוין מבמה יאָרן ווי ער שרייבט מיר צו בריוועלעך אַז איך זאָל אים שיקן געלט פאַר זיינע אינסטיטוציעס, ווי „פאָנד סאָסיאַל זשוויף" און אַנדערע.

האָב איך טאַקע ערב דער חתונה זיך געלאָזט אויספרעסן אַ ריין העמד, אָפגעפוצט די קאָמאַשן און זיך געלייגט פרי שלאָפן, בדי צו קענען אויפשטיין נענוג פרי אויף קענען באַווייזן אָנצוקומען צו דער צייט אין דער קירכע.

ביינאַכט האָט זיך מיר דערווייל פאַרחלומט א חלום אַז איך גיי אויף דערחתונה און בין שוין כמעט ביי דער טיר פון קלויסטער. באמערק איך אַ אַלטן ייד וואָס שטייט און וויינט יאָמערלעך. אַז עס האָט מיר אויפגעריסן ס׳האַרץ. דערביי הער איך ווי דער ייד שעפטשעט: „דאָס איז צו דער 149־טער יאָרצייט... „איין נאַט ווייסט, אז ניט דאָס איז געווען מיין חלום"... „איך האָב געהאָפט, אַז מיינע זעקס בניס וועלן פירן קריסטן אין שול אַריין און נישט אומגעקערט"...

„13 יאָהרע ...
„איך בין אונשולדיק .

איך רערנעטער זיך צו דעם ייד און פרעג אים: „ר׳ ייד, וואָס וויינט איר? און ווער זייט איר?

— און אז כ׳וועל אייך זאָגן, וועט איר וויסן? איך הייס מאיר אַנשל, בין פון פראַנקפורט אַם מיין... און וויינען ווין איך אויף אונזער ביטערן גורל. וואָס אַ ליאַדע „בוועדקע" קען ווערן אונזער חתן. א ליאַדע "פאָן וויאַדראָמסקי" קען ווערן אונזער מחותן..

ביי די ווערטער וואַקסט פלוצים נעבן אונז אויס אַ צווייטער ייד, מיט אַזאַ שפרוך:

— אַנטקעגן דעם, וואָס איר האָט נאָר וואָס געזאָגט „כוועדקע".. מיין חוהלען קענט איר דאָך.. ריינע סמעטענע מיט רייטעפ קעז... האָט מיר גאָלדע סערצע געפלעגט זאָגן: .אוי ווייי טוביה, נעם דיך נישט איבער: אַז א קריסט נעמט אַ יידיש מיידל, איז עס „אָפגעגעבענע זאַבן": מיט אַ פּאָר יאָר שפּעטער, ניט ער זי צוריק אָפ"..

דאָ האָב איך דעם ייד איבערגעריסן אינמיטן רעדן:

— מיסיע, — זאָג איך — קודם לאָזט אָפ דעם קנאָפּ פון מיין מאַרינאַרקע: והשנית ווייס איך ניט וועגן וואסערע חוה, וואָסערע קעז, וואסערע סמעטענע איר רעדט; דריטנס האָב איך נישט רערמאָנט דעס נאָמען „כוועדקע" און לאָזט מיך ניין, סיל ווו פּלע!

ביי די ווערטער דריי איך מיך צוריק אויס צו מיין ערשטן ייד און... ווהייר איננו.. איך זע איפ נישט מער... פאַרשוואונדן.. וויל איך אָנהויבן רעדן צום צווייטן ייד — אויך פאַרשוואונדן... האָב איך זיך פלוצים דערפילט פאַרלאָזן און האָב אָנגעהויבן שרייען. רופן: ר׳ מאיר אנשל! ר׳ טוביה, חוהלע! גאָלדע!. — נעכטיקע טעג, אַלע זענען אוועק.

א. ב

■

מיר אַנטשולדיקן זיך

וואָס צוליב אַן איבערפלוס פון מאַטעריאַלן האָבן אַ געוויסע צאַל אַרטיקלען ניט געקענט אַריין אין היינטיקן נומער. צווישן זיי אויך דאָס אַרטיקל וועגן מאָלער בען. פאַרוואָס ער האָט באַקומען די אויסצייכענונג פון פאַריזער שטאָטראַט און אַן אָפּהאַנדלונג וועגן זיין אלבום וואָס איז ארויסגעגעבן דורך

Edition d'Art et Industrie - Paris

וויטן ואָלט איר. אַז...

די צייטונג „שפילקעס" ווערט פונאַנדערגעשיקט צו א באַשטימטער עליטע אין פראַנקרייך און אויסלאַנד.

מיר נעמען דעריבער נישט אָן קיין אבאָנענטן. מיר נעמען נישט אָן קיין באַצאָלטע אַנאָנסן — און מיר „פאַרקויפן" זיך נישט אין די קיאָסקן.

פאַר די וואָס האָבן טראָץ דעם אַן אינטערעס פאַר די „שפילקעס", קענען זיך ווענדן שריפטלעך צום רעדאַקטאָר און זיי וועלן באַקומען צוגעשיקט.

שרייבן אויף פאָלגנדיקן אַדרעס:

A. A. LIBERMAN

20. Allée des Bouvreuils à Drancy (Seine).

ער האָט נישט געזאָגט

צוריק קומענדיק פון א קאָנפערענץ אין פאָלקס־אוניווערזיטעט פון דער פעדעראַציע, האָט ער שטאַרק געלויבט דעם אָראַטאָרישן טאַלאַנט פון גאָטפאַרשטיין.

— ער האָט גערעדט אַזוי שיין. מיט אַזוי פיל חכמה. אַזוי ממזריש־קלוג!

— טאַקע? וועגן וואָס האָט ער גערעדט?

— דאָס האָט ער נישט געזאָגט.

■

אַ קול קורא צו אַלע בונדישע קיבוצים אין ישראל

(סוף פון זייט 1)

אָפנעבן דעם פאָרטפעל פון טיניסטעריום פאַר יידיש דעם פאַרדינסטפולן קעמפער אהרן מיעדניק, דעם אומדערטידלעכן שרייבער: „יידן פון ישראל פאַרנעמט טיין געשריי" (אַ פראַפּאַ, פריינר גראָסמאַן, וואָס לאָזט איר איפ אַזוי פיל שדיען. ער וועט אונז נאָך חלילה הייזעריק ווערן).

אין פאַל, ווען עס זאָלן אויספעלן הענט אויף טראָגן די אַלע טראַנספּאַרענטן — זאָגט זיך ווייטער אין דעם אויפרוף — זאָל מען דינגען פראָפעסיאָנעלע טרעגערס.

דער אויפרוף איז פאַרענדיקט מיט פאָלגנדיקן רירנדן זאַץ: „חברים בונדאָווצעס! ווידער אַמאָל האָט די געשיכטע אַרויפגעלייגט אויף אונזערע פלייצעס די פליכט צו ראַטעווען דאָס פאָלק ישראל פון אַן אונטערגייענדיקער דעמאָקראַטיע, רחמנא לצלן. מיר באַשווערן אייך דעדיבער, מיט דער בונדישער שבועה, צו זיין וואַכזאַם און זיך מאָבילירן פאַרן קאַמף פאַר דעמאָקראַטיע דורך אויפהערן לייענען „היימיש".

Imp A SCHIPPER OBE 36-53